

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí 7
Šablona:	III/2 - Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Název projektu:	Inovace výuky na GSN prostřednictvím ICT
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0940
Autor:	Mgr. Adam Rychtecký
Tematická oblast:	Člověk ve společnosti – sociologie
Název DUMu:	Èmile Durkheim
Kód:	VY_32_INOVACE_NS.2.15
Datum:	9. 9 . 2013
Cílová skupina:	Žáci středních škol
Klíčová slova:	Durkheim, sociologie, sociální fakta, pravidla výzkumu, solidarita, normalita
Anotace:	Zápisový list – základní podklad pro tvorbu zápisků studentů při výuce. Seznamuje s postavou È. Durkheima a hlavními prvky jeho myšlení. Vynechána je zde koncepce výzkumu sebevražd, která tvoří samostatné téma.

ÉMILE DURKHEIM (1858 – 1917)

Úvod

- vychází z osvícenců, Saint-Simona, Comta a utopického socialismu
- boj za partikularismus školství, odluky církve od státu
- moderní společnost není založena jen na kalkulaci; výrazný je emotivní, mimoracionální (až rituální) základ lidského soužití

Díla

- 1893 → **O dělbě společenské práce**
(*propojení hustoty obyvatelstva, dělby práce a dvou principů solidarity*)
- 1895 → **Pravidla sociologické metody**
(*zde podává koncepci sociologie jako samostatné vědy – následně vytváří teorie sociologismu*)
- 1897 → **Sebevražda**
(*sociologická studie; spojuje se zde teoretický přístup (sociologismus) s analýzou empirických dat*)
- 1912 → **Elementární formy náboženského života**
(*s cílem na základě své metody analyzovat křesťanství, např. s pomocí australského totemismu; nedokončil*)

Charakteristika

- vědecká sociologie se má stát „novým náboženstvím“, „novým symbolem“, „novou ideologií“ nového věku
- sociálně-politické problémy se mají řešit na principu třídní **solidarity** a solidarity vůbec
- 1905 – odluka církve od státu a školy od církve (on usiloval především od oddělení školy od církve → přestává se tak učit povinně náboženství, může se učit Darwin a ne Bible)
- v moderní společnosti nefunguje pouze kalkulace a prospěch jedince, ale i emotivní mimoracionální až rituální prvky (př. Vánoce - v rámci směny nechci jen vydělat, protože to není slušné)

Předmět sociologie

- Předmětem sociologie jsou **sociální fakta**.
- **Sociální fakt je fakt kolektivního vědomí, který je vůči individuálnímu vědomí vnější, je objektivní povahy a vykonává na individuální vědomí tlak.**
- **„Sociální fakta jsou jevy, které stojí mimo nás a vyvíjejí na nás nátlak“**
(zjednodušeně)
(*existují záležitosti, které souvisí s člověkem, říkají co je, ale člověk je nevymyslel, ale musí je dělat (př. jazyk, móda, představy o svatém a nesvatém, o věcech nutných, posvátných, mobil, zdraví x cigarety...*)
- Studium těchto objektivních skutečností (tedy sociálních faktů) se může sociologie přiblížit přírodním vědám → **teorie sociologismu**
- **Sociologismus** je sociologický směr založený E. Durkheimem, ze sociologického pozorování je nutno vyloučit psychické stavy a prožitky jedince, sociální fakty je třeba pojímat jako věci vůči jedinci objektivní; objektem sociologismu je společnost

Principy

1. **Induktivní metoda**
2. **Objektivní pozorování** (sociolog má zkoumat věci zvnějšku jako objekty)

Zaměření na:

1. **Pravidla pro sběr výchozích empirických dat**
 2. **Pravidla pro vysvětlování vztahů zjištěných dat**
 3. **Pravidla pro dokazování vytyčených hypotéz**
- tyto prvky se řídí pravidly
 - pokud budou tato pravidla dodržována, bude sociologie fungovat jako přírodní věda

Pravidla sociologického výzkumu

1. **Je třeba izolovat společenská fakta od jejich individuálních projevů**
2. **Pohlížet na sociální jevy jako na věci, objektivně, zvenku**
(*př. náboženství je samostatná věc, není to součást člověka → nemůže zkoumat křesťanství, jsem-li křesťan*)
3. **Musíme sociologická fakta zkoumat prostřednictvím materiálních projevů, ale nesmíme je s materiálním projevem zaměňovat**
 - tzn. každý sociologický jev je nepochopitelná abstrakce (MOBIL – oddělit konkrétní od abstraktního, zkoumat skrz konkrétní mobily, „obecný mobil“)
 - nezkoumám jednotlivé věci, ale něco, čeho jsou projevem

Sociologický výzkum se může opírat o:

- **Statistická data** (můžu vidět něco, co jinak nevidím)
- **Přísloví** (u prvobytných národů se v nich odráží způsob myšlení)
- **Umělecká díla** (historicky měnící se vkus, vidím o čem přemýšleli daní lidé)

„Sociologii nejde pouze o popis a rozřídění sociálních jevů, ale o jejich hlubší zkoumání a objevení zákonů a souvislostí mezi nimi“

Metody výzkumu

1. Statistická metoda

2. Srovnávací metoda

- aplikuje se v okamžiku, kdy nemůžeme spolehlivě určit příčinu jevů v dané společnosti
- zkoumáme analogické jevy v jiných společnostech; např. Durkheim sám zkoumá australský totemismus a hledá základ všech náboženství

- zabývá se i principem **solidarity** a **dělby práce**
- solidaritu dělí na **mechanickou** a **organickou**
 - ⇒ mechanická – princip kolektivního vědomí, rozdělení lidí je založeno na mytologii
 - ⇒ organická – princip vydělení ze společnosti, společnost je rozdělena podle dohody, na základu racionality

Princip normality

- **normální jsou ty projevy, které vyplývají z podmínek jejich existence**
(zločinnost – pokud je zakořeněná ve společnosti, nelze ji vymýtit, je to její součástí, která upevňuje vzájemné vztahy v ní)

Literatura

KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 4. rozšíř. vyd., dotisk. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, ISBN 80-858-5025-7.

KELLER, Jan. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, ISBN 80-86429-34-2.

Soukromé studijní materiály.

Velký sociologický slovník: I. svazek A-O. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-718-4164-1.

Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-718-4310-5.

Materiál je určen pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.